

Anmeldelse af

Creating Language – integrating evolution, acquisition and processing

SUSANNE KAREN JACOBSEN, LEKTOR,
PROFESSIONSHØJSKOLEN METROPOL

Morten H. Christiansen og Nick Chater, *Creating Language – integrating evolution, acquisition and processing*. Massachusetts Institute of Technology, 2016

Lad mig sige det med det samme: Denne bog er ikke populærvideenskabsformidling! Den repræsenterer derimod et empirisk og teoretisk velunderbygget, men svært tilgængeligt, bidrag til vores forståelse af sprog – og udfordrer Chomskys universalgrammatik – og har derfor også sin berettigede plads i en sproglærers reol.

Forfatterne Morten H. Christiansen og Nick Chater sætter i bogen *Creating Language – integrating evolution, acquisition, and processing*, spørgsmålstegn ved, hvordan sproget er opstået i tidernes morgen, og hvordan det bliver til i det enkelte menneskes udvikling, og ikke mindst hvordan sprog påvirkes af de mennesker, der bruger det. De to professorer i hhv. psykolog og *behavioural science* (som i parentes bemærket bl.a. handler om, hvordan mennesket ræsonnerer og tager beslutninger) giver også velunderbyggede svar. De træk-

ker dels på den evolutionære forskning helt tilbage til Darwin, dels på Chomskys teorier om sproglig udvikling.

Man må se på, hvordan sprog er blevet formet af menneskers hjerner, og ikke hvordan menneskers hjerner er formet af sproget.

I bogens første del lines det tunge teoretiske skyts op. Chomskys teori om en universel grammatik – altså teorien om at mennesket skulle være i besiddelse af en medfødt komponent, der er udviklet gennem årtusinders evolution – bliver udfordret af Christiansen og Chater. De vender Chomskys spørgsmål om, hvorfor hjernen er så godt tilpasset til at lære sprog, på hovedet og stiller i stedet spørgsmålet om, hvorfor sproget er så velegnet til at blive lært af hjernen. De er hermed mere interesserede i sprogets evolution end i sprogbrugers hjernes evolution. Det er altså sproget, der ændrer sig gennem et evolutionært system i sin egen ret (p. 41). Hvis man vil forstå det gode match mellem sprog og hjerne, mener Christiansen og

Chater, må man se på, hvordan sprog er blevet formet af menneskers hjerner, og ikke hvordan menneskers hjerner er formet af sproget. Sprog kan kun overleve, hvis menneskehjerner kan lære det og håndtere det (p. 42).

Sproget, argumenterer de, er formet og tilpasset af tidligere generationers forsøg på at lære det og er netop derfor mere tilgængeligt for nye sprogbrugere. Af præcis denne grund er det lille barn i stand til at lære et sprogs generelle regler ud fra et relativt snævert input.

En kæmpe udfordring med det at lære, at bruge og at forstå sprog er den ”her og nu-flaskehalsproblematik”, der opstår, når den menneskelige hukommelse kun i få sekunder kan fastholde den sproglige form. Hjernen skal altså kunne omforme og komprimere et givent sprogligt input til betydning på ganske kort tid. Noget der lader sig gøre, fx fordi sprogets organisering i *chunks*, altså sproglige helheder, gør det muligt, og fordi sproget løbende har tilpasset sig denne opgave!

Et for snævert fokus på sætningsgrammatikken er ikke vejen frem. Sprog skal læres i helheder og i kontekster.

Bogens anden del beskæftiger sig med implikationerne af dette nye blik på sproglig udvikling. Det får vi som læsere en del eksempler på. Når vi skal akkumulere information i en sætning, har vi flere muligheder. Vi kan fx tilføje information mod højre: ”The cat killed the rat that ate the malt”, eller vi kan tilføje informationen i centrum af sætningen: ”The rat that the cat killed ate the malt”. Tilføjes flere elementer til sætningen, bliver det tydeligt, at når vi indlejrer disse i centrum af sætningen, bliver den næsten umulig at forstå (p. 199): ”The rat that the cat that the dog worried killed ate the malt” (hvis man læser den langsomt – og måske endda højt for sig selv, lykkes det). Pointen er, at sådanne strukturer nok er grammatisk korrekte, men at de tager for lang tid for en sprogbruger at processe, og således bliver de for uøkonomiske på den lange bane. Sådanne konstruktioner vil dermed blive evolutioneret ud af sproget.

Som underviser i engelsk på læreruddannelsen synes jeg, at bogen er relevant, selvom den som nævnt ikke er super tilgængelig. Jeg tænker også, at vi som sprogdidaktikere med denne forskning i ryggen kan argumentere for, at vi skal undervise i sprog, som det bruges, og ikke som det konstrueres rent grammatisk. Et for snævert fokus på sætningsgrammatikken er ikke vejen frem. Sprog skal læres i helheder og i kontekster. Denne pointe fremfører Christiansen og Chater ganske vist, men alle deres beskrivelser centrerer sig paradoksalt nok alligevel om sætningsniveauet.

Man kan stille sig selv det spørgsmål, om sprogdidaktikere er hovedmålgruppen for denne udgivelse? – Næppe. Man skal nok have både en dedikeret og decideret – nogle ville sige nørdet – interesse for evolutionære aspekter af sprogtiltagelsen for virkelig at kunne give sig hen til denne bog, hvis litteraturliste alene er på 58 sider, men der er ingen tvivl om, at Christiansen og Chater har fat i både relevante og interessante diskussioner og perspektiver. Formen kan imidlertid for den almindelige læser være lidt af en udfordring, så hvis de går efter det mere folkelige gennembrud, ligger det nok ikke lige om hjørnet.